

Téerëe bíníyú unna won Pool bëy Rom ra Kúnsëe

Yee daa unna bíní Pool kerceenni bëy Rom ra. Di fi Pool neh nék daa yíp janii Rom. Na bíní rí wë unna ra deef dī pëyrëy në.

Di bíní wë woni wa biti gém Koope na kep daa na tah Koope haba' ow júḅ, ndaa ñee yee won Kootaa ra neh (3.21-23). Di wonte wa biti bal lahay kootii mín múcël ow bakaad, Ruuh-Peseṇ daa mín habra' ow, Yéésú-Kiristaa kúḁ bëe' Koope na (3.24).

Pool wonte sun fi yëwúḁḁë, wa fa Koope daa tanis wa wa henute bëewí rë, a sun fi kerceenna yéṅké biti i yëwúḁ neh ra (11.17-24).

Di wonte wa biti wa nonute na mala ona' Koope ra, ndah doolaa húmú lah bakaad sun fi bëewë rë tahte Yéésú-Kiristaa húlté te ri húlë' waal yínë kut teempe waali yíní baaha tosse wa. Kon wa fanuy yeris bakaad ham wa ñaam níi wa jébélé faanni wa pagad bos. Wa kay, wa warun jébélúun Koope na (6.13 ; 12.1). Di wonte biti bëewë maanam i cérrí bokuuy, yi tokalsuu tokalsoo henute faana yínë : bëyí Koope onte ri yíi mín díi habra' moroomi, paga ri. Hen daa raa, wa ay pesa' a jaamma wa hen yínë hanndal ki wa, wa non Yéésú në (12.4-21).

Di wonte wa :

- yíi lenke faha'i ayi yérí wë nda ri kom wa mali Koope (1.1-11),

- yii lenke pagadfi bossa öldünë tah nii ow lahay layaa fii Koope ra (1.18-20),
- yii lenke aattiya'i Koope a bëewë bëeb (2.1-7),
- yii lenke lecohi teem bo' faan kut a lecoh kah-kah (2.28-29),
- a yii lenke yee uutiyuu Aadama a Yéésú rë (5.12-17).

Bëyi fi janjii téerü beë bëeb ay ot biti yen bëeb daa teyu. Yen bëeb i bakaaroh te gém Yéésú-Kiristaa na kep daa nay tahe yen мүс.

Wodohi Pool bëy Rom

¹ Don fi bëy Rom, so' mi Pool, so' mi súrgii Yéésú-Kiristaa daa mi na wodoh ron. Koope daa dëek së' falte so' apootar, tanisse so' waarii Uni Neba kola' dñi na ra.

² Koope maañcee ñeya' yonente ya na, gapa'te Uni Nebi baa filië tééré yí sela ya.

³ Uni Neba won sun fi Koohi, di yee hena' ri ow, coosaana'te Dawit na ra,

⁴ a di yee teeëa' Ruuh-Pesëj a doole biti ri Koy Koope beë kola' dñi fi Yéésú-Kiristaa Yíkii yen búudé rë.

⁵ Mi laha' mal Yéésú në, Koo tanisse so' mi hente apootar, nda mi pay waare nii heetta bëeb gém rí, ñee woni, dñi lah ndam.

⁶ Don nonu bëewí yaaha bal, ñon fa Koo dëek ñon, ñon non Yéésú-Kiristaa na ra.

⁷ Don fa Koo faha' ron nii faha' ra, ñon fa homu Rom dñi dëek ñon ñon non bëewí rë, Baap-Koo a Yéésú-Kiristaa Yíkëe lihún ron bëeb mal, on ñon jaamma !

Faha'i Pool pay yérí bëy Rom

⁸ May débée sím Koope, mi ñeya' ri Yéesú-Kiristaa na, di yii lenke don na béeb, bití bēy ēldúnē béeb na wonu gémē gémú rēn Kiristaa na ra.

⁹⁻¹⁰ Koope fa na jaamiyoh mi keeñ so' béeb, di waaraa na waare mi Uni Nebi Koohi ra, mín sēe seede bití wahtii homaa mi ñan béeb, nuf so' pay don na, te faraah mi ñaga' bití mi lah íl ayaa mi níi mi yér rēn hém neba' ri.

¹¹ Mi sesohte oli ron lool, nda mi kom don mali kola' Ruuh-Pesēn na ndín, ngémēn baatti híin.

¹² Mi faha' woni bití mi ac leeloon raa, yen tojanta' filiḡ ngémē boku yen ra.

¹³ Koy-yaayyi yeh, yúhí bití mi maañcee faha' ac yérēn, ndaa níi a ñeh, laha' yii daa kaa' so' mi ac. Mi faha'te bití légéyí sē' dúhíḡ njiriñ ginon ḡal, ti di dúhrē' rí njiriñ bēewē yēwúḡ neh ginni kayya ēldúnē rē.

¹⁴ Mi wadtee pay bēewē nē béeb : yee yúunúu ēldúnē a yee yúunúuy rē, yee janíyu a yee janíyuy ra.

¹⁵ Yii baa daa tah don fa homu Rom ra ḡal, mi faha' ac waarii ron Uni Neba.

Doolii Uni Neba

¹⁶ So' mi sopaay waarii Uni Neba. Daa ri doolii Koope, bee na ñeya' ri, múclí bēewē gémú díi na ra béeb. Uni Nebi baa dala' yēwúḡḡ nē, kadte heetti kayya.

¹⁷ Uni Neba daa na teeḡa' ḡee na haba' Koope ow bēyí júḡpé rē : yii baa dala' ngémē, teempe ngémē, lússé ngémē ti di bíníyē' rí Téerēe bitih

: « *Bëyi fi yénké biti ngém daa tah dī habuu bëyi júbépé, bëyi baa ay pes.* »*

Ow lahay layaa fi Koope

¹⁸ Koope hom sun, na cépíd neebi sun fi bëewë kaañu ri ra, sun fi bëewë júbúy rë. Júbëyë júbúy wë baa ra, tahte kaaf ka dapohte.

¹⁹ Koope cépídté neebi sun fi wa ndah yee mín ow yúh Koope na ra lante affi wa. Di fi Koope teebpe wa ri níi lante,

²⁰ ndée saka' Koo ëldúnë níinén, iña ow mínéh wëe tík il dīi na ra, feeñce ngëey filiñ iña sak dī ra : doolee ke ri mínéh dúm rë, a hena hen dī Koope ra. Yii baa tahte ow lahay layaa.

²¹ Nagajek, wa yúhú Koope, ndaa wa kaa'uute kañi, kaa'uute símí ti di wad dīi pagrun nen. Affi wa túl tülë níi wa múuyuté, iña na níbú wë rë lahlay af a lúk.

²² Wa tíkú affi wa bëewí ñaañute, ndaa wa yíssúuté dof.

²³ Wa pëemíh jaamiyohi Koope fa líif a ndam, na pes faraah ra, wa jaamiyuu netal ow kut, mbée yak, mbée rabba na tílú feey fa ra, mbée yee na fasuu ra.

²⁴ Yii baa daa tah Koope jëbëlté, helte wa pagad dī bossa neba' wa ra, wa na pagu iñi sèpírë' yë na sobeyil faanni wa ra.

²⁵ Wa lofruute Kaaf ki Koope a yin pad dah. Wa na jaamiyuu yee saku sako ra, súugúuté Bëe' sak

* **1:17 1:17** *Bëyi fi yénké biti ngém daa tah dī habuu bëyi júbépé, bëyi baa ay pes* : Lahte bëewí habuu ri deh : *Bëe' júb ilí sè' rë, ay pesee ngém.* Saame Habakuk 2.4.

yaa ra, dī fa daa mit sīm dee nūi kiri fi kiri ra !
Démíin !

²⁶ Yii baa daa tah Koope jëbëlté, helte wa iñi sëpírë' yë neɓa' wa ra. Belebba yedɗute fanoh a yaal fa wad koon da, wa na pagu bee waray ra, na fanantuu hanndal ki wa.

²⁷ Yaalla henuu ɗaaha bal : wa na fënliih a beleb, wa dékúu saam fananta' hanndal ki wa, te yii baa sëpírë'té. Wa liiluu daana wad waa na ra ɗaaha, af múujë múuyú wë rë.

²⁸ Bi kaa'uu wa yúhí Koope, Koope jëbëlté, helte wa nuffi bossi wa, wa na pagu iñi wa waruy waa paŋ.

²⁹ Paŋ yii ñeyay waal kut daa affi wa, pagadɗ bos, a faha' yin ow ; wa sohoorute, iñaanute, bëemúu ow ; wa pesuu íñë' a nofa' ow ; wa bosute yodadɗ, yabuu ow yii lahay,

³⁰ yahuu tii ; wa wonuy dara Koope na te wa bosute búk ; wa gaan-gaanluu gaan-gaanloo, wa béyré affi wa ; wa níbbúu dee nay waa pagee yin bos ra kep te wa na kélíih won baap, na kélíih won yaay ;

³¹ wa lahuy af te yii wa won dī, wa na pëgíh rí ; wa súhúté keeñ, wa lahuy yermaande.

³² Añcaŋ, wa yúhúté yee aattiya' Koope ra, te aattiya'i baa júɓpé. Koope aattiya' bitih : bëyí pesa' ɗaaha wadti húlë húlë. Ndaa wa homute yee homu wa ra, baatte biti wa na habruu bëewë na pagu wa ra.

2

Bëewë béeb ay aattiyuu

¹ Do nék, a bëyí mín fúu hen béeɓ, do fa ola' bos ow rek ra, fu lahay layaa, ndah fu ot bosí bée', te fu paga' ti dī nen raa, deef do fa na ot bosí bée' rē fu daante afu.

² Yen yúhúte bití Koope daan bëewē na pagu iñi bossi yaa ra rek, deef dī ñee kaaf ka.

³ Do fa ola' bos ow te fu paga' ti dī nen ra mbaa fu haba' bití Koope ii roo daan neh ?

⁴ Mbaa fu heefay dee naa'a' Koope keeñ níi naa', dee mínē' rí múñ, a dee baaha' rí ra ? Fu yéeh bití baahi Koope wadtee tah fu lof pesaɗ a ?

⁵ Ndaa fu kaa'a'te keloh, te fu cagay lof pesaɗ. Yii baa daa tah yiin nay teebee Koope neebi ra, daanu ay lukee misik na te deef daa fu koma' rí afu. Yiin fi baaha, dī ay aattiya' bëewē aattiya'i júbpe,

⁶ yíníl ow fi ow béeɓ yee paɗ dī ra.

⁷ Bëewē nē habu híin page yin wun, saame ndam, saame bití Koope laas wa ra, saame pesa na dúméh rē, bëewí yaa Koope ay waa on pesa na dúméh rē.

⁸ Bëewē nē tíkəntúu Koope af ra nék, na kaa'uu kaaf ki, na dékúu paɗ yii júbey rē, Koope ay haayloh teeɓ wa neebi.

⁹ Bëewē na pagu yin bos ra, ay lah yii misikke wa níi misik, keeññi wa dúm ces. Ay dalee yèwúddē nē, kaɗ heetti kayya béeɓ.

¹⁰ Bëewē na pagu yin wun ra nék, Koope ay waa on ndam, laas wa, wa lah jaamma. Ay dalee yèwúddē nē, kaɗ heetti kayya béeɓ,

¹¹ ndée Koope na génəntéléeh.

¹² Bëewē na bakaaru, te yíih kootii Mëyíis rē

ay san̄ku, te deef Kootaa habay wa ; bëewë na bakaaru te yúhú yee pok Kootaa ra nék, ay aattiyuu Kootaa ndah Kootaa hampe wa.

¹³ Bëewë júbú illí Koope ra, wa yee na síkírúu yee won Kootaa ra neh, wa yee na pagu yee pok Kootaa ra.

¹⁴ Bëewë nëníh bëewí Koope ra nëníh Kootaa. Wa pes pesadi ñéerë' a yee won Kootaa ra raa, nëníh wë Kootaa níi, wa lahute kootii affi wa.

¹⁵ Daaha, wa teeɓuute biti yee naha' Kootaa ra aa waa na ; nuffi wa teeɓa'te ri. Te biti hom níi rëe, wa yúh biti wa homuy kaah, mbée wa on affi wa kaah, teeɓa'te ri ɓal.

¹⁶ Bisi aattiya'a lah raa, iñyaaha ɓéeɓ ay feeñ. Uni Neba na waare mi ra, wonte biti Koope ay ñeya' Yéésú-Kiristaa na aattiya' yii ɗapu pes ow ɓéeɓ.

Yëwúɗɗë ɓal lahuy layaa

¹⁷ Do fa won ti fu yëwúɗ ɗë, ɗo fa tík yaakaaru Kootaa, fu na dama' biti fu non bëewë Koope tanis wa ra, mi won ɗoo na.

¹⁸ Fu won ti fu yúh yee faha' Koope ra, te Kootaa yëedíɗté rë níi fu yúhsë'té yee gén ɗë.

¹⁹ Fu ham afu biti ɗee daa fu nookohi búumíɗɗë, a niñi bëewë homu ñúus rë.

²⁰ Fu won ti daa fu na yëedíɗ bëewë yíih yin ɗa, fu na teeɓ bëewë yúunúuy rë. Fu ham afu biti ɗee Kootaa ona' ow ham-ham, teeɓa' ow kaah.

²¹ Leegi nék daa fu na yëedíɗ bëewí kayya raa kay, yi tah fu yëeddëy afu ? Daa fu na waare biti ow waray loh, yi tah fu na loh ?

22 Daa fu na kadda' njaaliyoh, yi tah fu na paŋ ri ? Daa fu na kaa' yúul, yi tah fu na pay na saami yii laha fu ?

23 Fu dama' Kootaa, yi tah fu na poo ri, fu na sēpíɗ Koope ?

24 Baa daa ri yee bíníyú Téerēe bee ra bitih : « *Don tahute heetti kayya na wonu bos sun fi Koope.* »✧

Njiriñ mi lecoh

25 Fu paŋ yee pok Kootaa raa, deef lecohu lahte njiriñ. Fu pagay ri raa nék, deef man biti fu lecu y nen.

26 Bēyí lecu y te na paŋ yee naha' Kootaa ra raa, Koope ii rii haba' ti bēyí lecute nen a ?

27 Do fi baa na poo Kootaa ra, wuti fu yoon dī, te fu hena bēyí lecute raa sah, fu yahti aattiyuu, dī fa lecu y te na paŋ yee pok Kootaa ra ay caŋ fíyú, seede biti fu homay kaah.

28 Hen yēwúɗ kah-kah nék, dī yii oluu jēmmē ow kut neh, te lecoh kah-kah, dī lecohi teem bo' faan kut neh.

29 Hen yēwúɗ kah-kah ín keeñ, te lecoh kah-kah ín keeñ. Yii baa kola' Ruuhi Koope na, ndaa Kootaa na neh. Koope daa mín laas mani bēyí bah, ndaa ow neh.

3

1 Yēwúɗ lungid ow kay yih ? Mbée lecoh laha' njiriñ mi bih ?

² Njiriñ ma gaante lool di iña bééß. Yee nay mii débéé won ða daa ri bitih : Koope déjéen yëwúddë unni.

³ Kaah biti i ow waa na paguy iña won ði ra. Yee paguy wa fi yaa iña won ði ra mín tah Koope hon uni a ?

⁴ Mi yaakaaray ri ! Yen yúhún biti Koope wona' kaah, te bëewë bééß i feloh, ndée di yii lenjke Koope na, bíníyúté Téerëe bitih :

*« Yii won fu bééß,
bëewë oluun ði biti fu júbpé,
te fu aattiyuun aattiyoo koon,
faraah daa fu nay lahee kaaf ka. »*☆

⁵ Ndaa hena biti júbëyë júbúy yen ða teeßa' ðee júbë' Koope ra raa, yi nay wonu ? Kon Koo daan yen raa, mbaa yen ii won biti ði fi Koope júbëy ? (Mi won wonaaf ow kut tígí dah.)

⁶ Mi yaakaaray ri ! Hena biti Koope júbëy koon, ði ay mínée aattiya' bëy ëldúnë ðih ?

⁷ Hena biti nék, fela na fel mi ra baatti teeßa' kaaf ki Koope, na baat ndami raa, so' may habiluu bakaaroh yi níi mi daanaa ?

⁸ Kon yi tah woneeh bitih : « Yen pagun yin bos, nda lím yin wun » ? Lahte bëewí fellirute so', na wonu biti mi waariya' uni bah. Wa ay liil daana wad waa na ra.

Lahay bëyí júbpé

⁹ Kon nék yi nay wonlu ? Fun fi yëwúddë, moo fun génú heetti kayya a ? Ëe-ëe' kay ! So' mi teeßa'te biti yëwúddë a heetti kayya bééß, bakaaf hampe wa ñaam,

10 ti di bíníyúu rí Téerëe bitih :

« Lahay bëyí júbpé,
bi júbpé yíně sah ínìh nē !

11 Lahay bëyí yúh iñi Koope,
lahay bi na saam Koope !

12 Bëewë súugúuté Koope,
wa béeb bokute lahluy njiriñ !
Lahay bëyí nē paŋ yin wun,
bi na paŋ yin wun yíně sah ínìh nē !✠

13 Iña na dúh búkkí wě rě na hawa',
búkkí wě beedohte nofa' ow,
iña na wonu wa ra man danar goŋ nen !✠

14 Wa haayute búk,
te faraah wa dúhrúu cuñ búkkí wě !✠

15 Wa gaawute bëem ow !

16 Tígí ñee wa béeb,
wa yahsa', hel na súfúñ !

17 Wa yíh yii na koma' jaamma !✠

18 Wa neehuy Koope dalaa !✠ »

19 Yen yúhúte biti yii won Kootaa béeb, wonid
bëewë Kootaa ham wa ra, nda ow banti lah
layaa, te bëy ëldúně béeb keen daani Koope.

20 Yii baa daa tah paŋ yee naha' Kootaa ra
tahéh Koope haba' ow bëyí júbpé. Kootaa teeɓa'
bëewë biti kut wa bakaarute.

Ngém nay tahe Koope haba' ow bëyí júbpé

✠ **3:12 3.12** Saame Kañaa ya 14.1-3 ; 53.2-4 ✠ **3:13 3.13** Saame
Kañaa ya 5.10 ; 140.4 ✠ **3:14 3.14** Saame Kañaa ya 10.7 ✠ **3:17**
3.17 Saame Isayii 59.7-8 ; Léeh yě 1.16 ✠ **3:18 3.18** Saame Kañaa
ya 36.2

²¹ Ndaa leegi, Koope teeɓa'te biti ɗee na haba' ri ow bëyi júbpe rë ñeyaay Kootaa na. Kootaa a faanaŋ fi a tééré yi yonente ya wonute ri.

²² Bëyi gém Yéésú-Kiristaa béeb, Koope haba' ri bëyi júbpe. Di téydë' bëewë béeb tígë yinë,

²³ ndah ow fi ow waa na béeb bakaadte, ow fi ow waa na béeb liilay ndami Koope.

²⁴ Ndaa Koope sehay yin waa na, onte wa mali haba'te wa bëewi júbuté, ndah múclë múcíl wë Yéésú-Kiristaa ra.

²⁵⁻²⁶ Koope yera'te Kiristaa sarah, ɗi séffé rí daani bëewë gémú rë, nda wa baalu bakaadfi wa. Daaha, Koope teeɓa'te biti ɗi júbpe. Di fi Koope mëssi júb júbë, na húmú mújíd rí bëewë, daanay wa pagadfi bossi wa ra ; te ri líssi júb níi a ɗeh. Daaha, ɗi júbpe te bëyi gém Yéésú béeb, daa ri na paŋ níi bëyi baa hen bëyi júbpe.

²⁷ Kon daa mín damoh ? Ow yinë sah míné rí ! Yi tah ow míné rí ? Yee tah ra bitih, júbë júbú yen ɗa tíkëey sun fi yii ay pagu pago, ɗi tíkëh sun ngém.

²⁸ Fun habu biti ngém daa na tah Koope haba' ow bëyi júbpe, ndaa paŋ yee pok Kootaa ra yin na neh.

²⁹ Koope homid yëwúɗɗë kut woo ? Maa ri Koope fi heetti kayya neh ɓal a ? Ahaŋkay ! Di homid heetta béeb,

³⁰ ndée ri yinë kut. Di ay haba' yëwúɗɗë bëewi júbuté, biti wa lah ngém, haba' heetti kayya bëewi júbuté ɓal, biti wa lah ngém.

³¹ Maa ngém na kaa' Kootaa lah njiriñ a ? Mi yaakaaray ri ! Di ɓaat rii cëgíd cëgíre níi mit sah kay.

4

Ngémí Abraham

¹ Leegi, di yii lenke Abraham ciffi yen fi yëwúddë, dī liil yi Koope na ?

² Hena bitī iña paŋ Abraham ra daa tah Koope haba' ri bëyí júbpé koon, dī ay mín damoh, ndaa lahaay daaha. Kon, dī lahay yii damaa ri fīi Koope,

³ ndah Téerëe won wono tih : « *Abraham gémpé Koope, te ngémí baa daa tah Koope haba'te ri bëyí júbpé.* »☆

⁴ Bëyí légéy ay yínlú opa'i. Yii baa dī onuy ri ono, ndaa waɗ dī waro.

⁵ Bëyí tíkëy yaakaari sun fi iña na paŋ ri ra, dī tíkë yaakaari Koope fa na haba' bakaaroh ya gému dīi na bëewí júbúté rë, bëyí baa Koope ay rii yeela' ngémí, haba' ri bëyí júbpé.

⁶ Dawit wonte bitī bëe' Koope haba' ri bëyí júbpé te yeelaay ri iña na paŋ ri ra, lahte sos-keeñ. Di won na tih :

⁷ « *Lahute sos-keeñ,
bëewë Koope baal wa tooññi wa,
hosse bakaad' dī wa ra.*

⁸ *Lahte sos-keeñ,
bëe' Koo-Yíkëe habray ri bakaad' da !* »☆

⁹ Yen fa lecu ra kut daa lahu sosi keeñi bah, mbée bëewí kayya nonu na ? Yen wonu koon ti neh ngémí Abraham daa tah Koope haba'te ri bëyí júbpé ë ?

☆ 4:3 4.3 Saame Dalaana 15.6 ☆ 4:8 4.8 Saame Kañaa ya 32.1-2

¹⁰ Koope haba' Abraham bëyí júbpé kirih ? Balaa ri lecu mbée filoon fi baaha ? 'Di haba' ri bëyí júbpé balaa ri lecu, ndaa filoon fe neh !

¹¹ Abraham lecu filoon fe, tínnndë'í bití Koope haba'te ri bëyí júbpé ndah gémë húmú gém rí ðeef ri lecu doom ra. Yii baa daa tah Abraham hen ciffi bëewë gémú, te wa lecu ra. Daaha, bëewí yaa Koope haba'te wa bëewí júbúté bal.

¹² Daa ri ciffi bëewë lecu ra bal te teyuy lecoha kut ndaa gémúté Koope ti di húmú gémë' Abraham Koope ðeef ri lecu doom ra nen.

Yi nay tahe ow liil yee gapuu ra ?

¹³ Koope gappe Abraham a séttí bití wa ay laha' feey fa béeb. Gapa'i baa ñeyaay bití Abraham paŋke yee pok Kootaa ra, ndaa bití Koope haba'te ri bëyí júbpé ndah ngémí.

¹⁴ Hena bití paŋ yee pok Kootaa nay tahe ow liil yee gapuu ra koon, kon ii sohla' ow gémé Koope te tígí daaha gapa'a ii lah njiriñ.

¹⁵ Nagajek, Kootaa taha' Koope neeba' bëewë. Tígí lahay koote nék, poo koote lahay na bal !

¹⁶ Daaha, gapa'i Koope tíkëh sun ngém nda ri hen on-Koo, kað séttí Abraham béeb. 'Di teyay bëewë na pagu yee pok Kootaa ra kut, dī kadte bëewë gémú ti Abraham ra nen bal. Abraham ciffi yen béeb,

¹⁷ ti di bíníyúu rí Téerëe bitih : « *May paŋ níi fu hen caac goomal i tal.* »✧ Abraham daa ciffi yen di fii Koope fa gém rí rë. Koope fi baa daa na kélíð búudé, daa ri na paŋ yii lëhrëy.

¹⁸ Abraham gémpé, tíkké yaakaari tígí ow lahay na yaakaar. Yii baa daa tah dī hen « caac goomal i tal », ti di húmú wona' ri Koope bitih : « *Séttú ay caak nūi caak.* »☆

¹⁹ Abraham húmú wadtee lah yii mitte kíil tíméer (100) : dī otte biti faani maante, te belebi Saara mínéh pok loo, ndaa taheh ngémí ëyléh.

²⁰ Abraham ñakay yaakaar, te ri lahay nuf ana yee gapa' Koope ra. Ngémí baat rii on doole baato sah, dī na kañ Koope.

²¹ Húmú wéerté rí kēñ biti Koope mín pañ yee gapa' ri ra.

²² Ngémí baa daa tah Koope haba'te ri bëyí júbpé.

²³ Nagajek, Téerée wonte bitih : « *Koope haba'te ri bëyí júbpé* » ; ndaa unni yaa wondú Abraham neh kut.

²⁴ Wa wondú yen bal, yen fa gémú Koope fa kélíd Yéésú Yíkíi yen búudé rë. Di fi Koope ay yen haba' bëewí júbúté.

²⁵ Tooññi yen daa tah Koope yera' Yéésú hawu húl, dī antee rii kélíd búudé, nda ri mín yen haba' bëewí júbúté.

5

Yee júbëlë' yeni Koope ra

¹ Daaha, ngémí yen tahte Koope haba'te yen bëewí júbúté rëe kay, kon yen lahute jaamma a ri af Yéésú-Kiristaa Yíkíi yen.

² Di fi Yéésú-Kiristaa daa saamid yen waal nūi yen lahute on-Koo, yen na pesuu ri ndah

☆ **4:18 4.18** Saame Dalaana 15.5

ngémí yen, te yen damuu yaakaara lahuu yen bití Koope ay yen boolla' ndami ra.

³ Baatte bití wuti yen homun misik raa keeññi yen sos, ndée yen yúhúté bití misik daa na tah ow múñ,

⁴ múñ daa na tah ow maan, te maan ow daa na tah bëe' lah yaakaar.

⁵ Yaakaari baaha ii yen sēpíd, ndah Koope faha'te yen níi faha', te faha'i baaha dī ñéyíd dī Ruuh-Pesen fa on dī yen da.

⁶ Na húmú mínlih yen affi yen yin da, Kiristaa húlídté yen fi bakaaroh ya, laha' wahtaa faha' Koope ra.

⁷ Tah húlíd bëyí júbpé yooḡay, ndaa ñakay lahte bëyí mín tah húlíd bëyí baahte.

⁸ Kiristaa nék húlídté yen te deef yen húmú i bakaaroh. Daaha, Koope teeḡpe yen deef faha' ri yen ra.

⁹ Keeni ñif mi Kiristaa tahte Koope haba'te yen bëewí júbúté rée kay, kon dī fi Kiristaa ay lukee tah yen múc neebi Koope neh a ?

¹⁰ Yen húmú kaa'oh yi Koope, ndaa húlí Koohi tahte yení júbúuté. Húlí Koohi tahte yení júbúuté rée kay, kon pesa na pes Koohi leegi ra ay lukee tah yen múc neh a ?

¹¹ Te teyay daa kut : Yéesú-Kiristaa Yíkíi yen tahte keeññi yen sosse Koope na, dī fa tah yení Koope júbë' woteh ra.

Yee uutiyyu Aadama a Yéesú rë

¹² Af ow yínë kut, te ri Aadama daa tah bakaad haal ëldúnë. Te bakaad daa kúdf kúl kë. Kúl kë laḡ bëewë bëeḡ, ndah bëewë bëeḡ bakaarute.

13 Balaa Koope yera' Kootaa, deef bakaad húmú ǽldúnǽ, ndaa bi deef Koope húmú cǽpírǽy Kootaa bín fǽ, dǽ na húmú habǽh bakaad.

14 Añcaŋ, dala'te jamanii Aadama ní Mǽyíis nǽ, kúl kǽ húmú hampe bǽewǽ bǽǽb ñaam ní yee bakaaruy mani bakaadi Aadama ra sah, bee kaa'a' ri ñee yee won dǽ Koope ra. Aadama fi baa daa netli bǽe' na húmú sehu ra.

15 Ndaa tooña tooñu ra haayaay a mala ona' Koope ra. Tooñi bǽe' yínǽ kut tahte ow caak húlútǽ naam, ndaa mala ona' Koope te sehay yin na ra daa lukki gaan fap. Di ñǽyíǽf dǽ bǽe' yínǽ kut, dǽ fi Yǽesú-Kiristaa na, te mala ona' ri baa ra labpe ow caak.

16 Yee na paŋ mali Koope ow na ra, haayaay a yee na paŋ bakaadi bǽe' yínǽ kut dǽ. Bakaadi bǽyí yíníi baaha daa tah aattiya'i Koope koma' daani bǽewǽ. Yee ona' Koope ra nǽk koma' yii beh : a dǽe caakuu bǽewǽ tooñ ra bǽǽb, dǽ fi Koope haba'te wa bǽewí júbútǽ.

17 Tooñi bǽe' yínǽ kut tahte kúl kǽ hampe bǽewǽ bǽǽb ñaam raa kay, af ow yínǽ kut, Yǽesú-Kiristaa, ay lukee tah i ow ay pes, wa falu ti buur nen neh a ? Daa wa bǽewǽ Koope on wa mal caak, haba'te wa bǽewí júbútǽ rǽ.

18 Kon dǽaaha, tooñi bǽe' yínǽ kut labpe bǽewǽ bǽǽb tahte wa bǽǽb daanute. Pagadi júbí bǽe' yínǽ kut bal labpe bǽewǽ bǽǽb tahte wa bǽǽb habuute bǽewí júbútǽ, ñeya'te daaha wa lahute pes.

19 Yee ñeyay ow yínǽ kut woni Koope ra, tahte ow caak henute bakaaroh. Ti dǽaaha nen, yee

ñee ow yínë kut woni Koope ra, tahte ow caak habuute bëewí júbúté.

²⁰ Aya' Kootaa ra, bakaadfa baattee caak. Tígë baata' bakaadfa ra nék, mali yeni Koope lukki baatoh na,

²¹ nda di húmú haba' bakaadf bëewë bééß kúdté kúl kë rë, mali yeni Koope ham yen ñeya' ri hama haba' ri yen bëewí júbúté rë, kúdf yen bééß pesa na dúméh rë, ñeya' ri Yéésú-Kiristaa Yíkii yen na.

6

Yeni Kiristaa kúl kë, yeni pesa

¹ Kon leegi yi nay habu woni bah ? Yen ay pesee bakaadf yen saye nda mali yeni Koope lukee baatoh a ?

² Mi yaakaaray ri ! Yen húlúté bakaadf na yen takuute a ri, kon yen ay mínlée pesa' filið bakaadf díh ?

³ Don yíih biti yen fa bëtsú, yen nonute Yéésú-Kiristaa na ra bééß, bëtsë bëtsú yen ña daa ri biti yen bokute a ri yen húlúté ë ?

⁴ Boffa ñeya' katani ndami kélídté Kiristaa búudé. Ti ñaaha nen, bëtsë bëtsú yen ña daa ri biti yen húlúté a Kiristaa yen hacute a ri, nda yen bal yen pes pes has.

⁵ Nagajek, hém daa yen henu a dí yínë yen húlúté ti dí nen raa, yen ay henee a dí yínë ñaaha, yen koloh ti dí nen.

⁶ Yen yúhún yii beh : mbínéeffë húmú henu yen filoon ña, daayute kurwah a Kiristaa, nda jíkii bakaaroha húmú yen na ra koloh yen na faw, bakaadf ñan yen habil ñaam.

⁷ Bëyí húlté, múccé bakaad.

⁸ Yen húlúté a Kiristaa raa kay, kon wëerté yen biti yen ay pes a dī bal !

⁹ Nagajek, këllúu Kiristaa búudé rë, yen yúhúté biti dī ii húlíl : kúl kë lahlay doole sun fi.

¹⁰ Doolaa húmú lah bakaad sun fi bëewë rë tahte dī húlté, te ri húlë' waal yínë kut teempe waali yíní baaha. Leegi dī ee pes dā, te ri tassi homid Koope.

¹¹ Ti dāaha nen, don bal hëbíi biti don húlúté te bakaad lahlay doole sun fon, don tasuu pesid Koope ndah nona nonu don Yéesú-Kiristaa na ra.

¹² Kon bakaad banay habil faannee ke ron saañ húlé húlë rë ñaam ; don warluy pañ iñi bossa na meela' faannon dā.

¹³ Ngënë jébélílí cérii faannon bakaad níi don njiriñee wa pagad bos. Don kay, don wadti jébélúun Koope na, bi henu don bëewí koluu kúl kë nimilute pesa, te don jébél cérii faannon Koope don njiriñee wa pagad júb.

¹⁴ Nagajek, bakaad ii lahil doole sun fon, ndah Kootaa habay ron, don nonu mala ona' Koope ra.

Hen ñaam Koope na daa gén

¹⁵ Kon yi nay habu ? Habaya habay yen Kootaa, yen nonute mala ona' Koope ra, tah yen bakaad woo ? Mi yaakaaray ri !

¹⁶ Don yíih biti don tanis hen ñaam ow légéyíri rëe, don ay mínée hen ñaami bëyí baa nay ron légéyére baa ra a ? Kon don tansun hen ñaam bakaad dāa, dī ben don kúl kë ! Don tansun hen ñaam Koope na don keliid dī raa nék, don ay hen bëewí júbúté.

17 Filoon, bakaad húmú hampe don ñaam. Leegi iña yëeddu don da béeb don ee waa pagu ra di keeññon béeb. Kon yen símún Koope !

18 Don henluy ñaam bakaad, don tasu ñaammi yii júbpé.

19 Don ot mi wona' don deeha yoob ní yoob, biti don i ow kut deh. Débëenë, don húmú haalute ní don honuute ti i ñaam nen, don jébéluté cérri faannon bakaad a kaa' ñee woni Koope, nda don baatee waa njiriñoh kaa' ñee woni Koope. Ti daaha nen, leegi hëelí ní don honoh ti ñaam nen, don jébél cérri faannon Koope don njiriñee wa yii júbpé, nda don pes pesi selate.

20 Húmú henuu don ñaam bakaad da, doni yii júbpé húmú séekkiyúuy biti don ay rii pagid yin.

21 Iña pagu don yaa ra mës don baat yih ? Ínín ee don sopuute na leegi a ? Iñyaa daa na koma' húl !

22 Don henluy ñaam bakaad leegi, don tasuu hen ñaammi Koope ; yee baat di don da daa ri biti don ay tasee pes pesi selate, te baa daa na koma' pesa na dúméh rë.

23 Yen yúhún biti kúl kë daa na yínlúu bakaad ; ndaa mala na ona' Koope te sehay yin na ra, di pesa na dúméh nay lahe ow nona non di Yéesú-Kiristaa Yíkíi yen na ra.

7

Kélfii hasa Kiristaa

¹ Koy-yaayyi yeh, don keltuute yee won Kootaa ra. Kon don yúhúté bití Kootaa hom haba' ow bití bēe' líssí pes maan ?

² Maanam yee ham beleb kooru ra hampe ri faw, hém yaala líssí pes. Ndaa yaala koloh éldúnē rēe, deef yee h́mú ham dī kooru ra habilay ri.

³ Di nék, dī h́mú lah yaal kay na pesa' yaala ra koon, deef dī njaaliyohte. Ndaa deefa yaala koloh éldúnē rēe kay, dī mín kooroh a yaal kay, te deef dī njaaliyaay ndah yee h́mú ham dī ra habilay ri.

⁴ Don madu daaha nen koy-yaayyi yeh : Kiristaa h́lté, don h́lúté a ri. Kon don h́lúté Kootaa na nda don lah kélfé kay leegi, daa ri bēe' kéllú búudé rē. Yaaha bēeb, nda yen paŋ yíi ay kome Koope njiriñ.

⁵ Na h́mú pesuu yen yee neba' yen ra, iña na yeñ yen bakaad Kootaa na gëyíl wē rē hampe yen níi yen h́mú tassi paguu yíi koma' h́l.

⁶ Leegi nék, bee h́lúu yen yee na h́mú ham yen ñaam ra, yen taa'luuy dara a Kootaa. Daaha, yen jaamiyoh Koope jaamiyad has, Ruuh-Pesen kúd yen, ndaa bití yen ay jaamiyee Koope jaamiyadee débēenē bíníyú Kootaa ra neh.

Iti fi Kootaa h́mú yih ?

⁷ Leegi, yi nay habu woni bah ? Ay wonu bití Kootaa bakaad aa yih ? Mi yaakaaray ri ! Kootaa daa tah so' mi yúh yi daa bakaad nék, ndah mii

yúh yi daa bos íl koon biti Kootaa wonay uni beh : « *Ngënë mēsú bos íl.* »☆

⁸ Bakaad yeeltee ñeya' yee túuyë' Kootaa baa ra ñekke so' yii hente bos-íl ñéeñ. Henay Kootaa koon, bakaad mínleh ow yin.

⁹ Na húmú habay so' Kootaa ra, ñeef maa pes ; ndaa cépë' túuyë'ë rë, bakaad daltee can jínkëm,

¹⁰ so' mi yíppée húl. Di fi túuyë'ë daa wadti ñeka ow pesa ra, ñekke so' kúl kë.

¹¹ Bakaad ñeya' túuyë'ë nē nefa'te so', ñeya'te túuyë'ë nē ñekke so' húl.

¹² Kon book, Kootaa selate, túuyë'ë selate, júbpé te wunte.

Bakaad hampe ow ñaam

¹³ Yii wunte daa yee tah so' mi húl rë ë ? Baa mi yaakaaray ri ! Bakaad kay daa tah so' mi húl. Di teeñá' ñee man ñi ra ñeh : ñi ñeya' yii wuna na, yeñce so' kúl kë. Daaha, bakaad ñeya' yee túuyë' Kootaa ra ñaattee yen teeñ biti lahay yii teemma' bakaad bos.

¹⁴ Yen yúhuté biti Kootaa kola' Koope na ; ndaa so' mi bee mi ow kut, mi yaayute mi hente ñaam bakaad.

¹⁵ Mi yéeh yee kat so' ra : maa pageh yee faha' mii pañ koon ña, mi paga' yee kaa' mi ra.

¹⁶ Paña na pañ mi yee fahaay mii pañ koon ña nék, daa teeñá' biti mi yúhídté af so' biti Kootaa yin wun.

¹⁷ Kon so' mi bee neh daa maa pagil yaa, ndaa bakaada daa na pañ ñeya' ri soo na.

☆ **7:7 7.7** Saame Kolohi koyyi Israyel Ésíp 20.17 ; Nérsí Kootaa 5.21

¹⁸ So' mi yúhté bití yin wun íníh soo na, maanam yin wun íníh so' fa ow kut bee ra. Faha' paŋ yin wun ee na sah naam, ndaa paŋa daa wooñ so',

¹⁹ ndah maa pageh yíi wuna faha' mii paŋ koon ɗa, mi paga' yíi ɓosa fahaay mii paŋ ɗa.

²⁰ Kon mi paŋ yíi ɓosa mi fahaay rii paŋ koon ɗa raa, deef ɗi so' mi bee neh daa maa pagil yaa, bakaada daa na paŋ ñeya' ri soo na.

²¹ So' nék mi ot yíi bee na : mi faha' paŋ yin wun ɗaa, yin ɓos daa na ac nuf so'.

²² Kootii Koope neɓa'te so' keeñ so' lool,

²³ te daa ri doolaa hom nuf so' ra. Ndaa mi otte bití lahte doole kay bi ee soo na, na haa' a bee hom nuf so' ra. Yíi baa tahte níi mi hente ñaami ɗi fi doolii bakaada hom soo na ra.

²⁴ So' mi súfúñcé ! Daa nay soo sēmlée faanee ke so' bee na yeñ so' kúl kě rě kan ?

²⁵ Yen sím Koope, ɗi fa nay ñee'ee Yéésú-Kiristaa Yíkíi yen sēmlě' yen ra !

Daaha, mi yúhté bití di nuf so', mi ñaami kootii Koope. Hena hen mi ow kut ɗa nék, mi ñaami doolii bakaada hom soo na ra.

8

Di na pesuu a Ruuhi Koope

¹ Kon leegi, ɓeyí fí non Yéésú-Kiristaa na ɓéeɓ ii daanu,

² ndah doolii Ruuha na ona' pes bití ow non Yéésú-Kiristaa na ra, sēmlě'té yen doolii bakaada hom yen na ra, sēmlě'té yen doolii kúl kě.

³ Kootii Mëyíis nék mínéh baaha, ndah ow teem ow kut. Koope daa mín baaha, paŋke ri : dī wolte Koohi hente ow kut ti yen nen, yen fi bakaaroh yi yeh, nda ri sēmlè' yen bakaadfi yen. Koope daana' bakaada hom bëewë henu ow kut dā dāaha.

⁴ Don ot Koope paŋ yii bah, nda júbë na naha' Kootaa ra mit sēk yen na, yen fa pesi yen ñeyaay yee neba' yen fa ow kut dā, ndaa ñeya' dēe faha' ri Ruuh-Peseŋ nen ra.

⁵ Nagajek, bëyí fí pesa' yee neba' ri dī fa ow kut dā, nufa bééɓ homa' yee neba' ri ra ; ndaa bëyí fi pesa' yee neba' Ruuh-Peseŋ ra nufa bééɓ homa' yee neba' Ruuha ra.

⁶ Nuf ow homa yii neba' ri dī fa ow kut rek raa, hom yeja' ri húl ; ndaa nufa homa yii neba' Ruuh-Peseŋ rek raa, hom yeja' ri pes a jaamma.

⁷ Bëyí nufa homa' yee neba' ri dī fa ow kut raa, deef dī kaa'ohi Koope ; dī ñeyay yee won kootii Koope ra. Di lukki mínéh nēe ñee ñeyo sah.

⁸ Bëyí fí pesa' yii neba' ri dī fa ow kut dā, bëyí baaha mínéh neba' Koope.

⁹ Don fi yaa nék, don pesuuy yee neba' don don fa ow kut dā, don pesuu yee neba' Ruuha ra, ndah Ruuhi Koope ee don na. Bëyí Ruuhi Kiristaa íníh dīi na, deef bëyí baaha noneh Kiristaa na.

¹⁰ Kiristaa hom don na raa, kaa'eeh faannon húl ndah bakaad, ndaa Ruuh-Peseŋ ay ron on pesa, ndah Koope haba'te ron bëewí júbuté.

¹¹ Ruuhi Koope fa kélíɗ Yéésú búudé rē hom don na raa, dī fi Koope fa kélíɗ Kiristaa búudé rē ay ñee'ee Ruuha hom don na ra, on faannee

ke ron saañ húlé húlë rë pesi kah-kah fa.

¹² Kon koy-yaayyi yeh, yen lahute yii yen wad' dīi pagun pago naam, ndaa dī bitī yen wad'ti pesuun yii neba' yen fa ow kut dā neh.

¹³ Don pesuun yee neba' ron don fa ow kut dā raa, don ay húl ; ndaa don hawa' pagaddi bossa na pagu ron faannon ra a doolii Ruuhi Koope raa, don ay pes,

¹⁴ ndah bēewí Ruuhi Koope daa na tīisē' wē, bēewí yaaha koyyi Koope.

¹⁵ Ruuha onu don dā, dī yii ay tahe don hen ñaam bekaat don neeh neh. Dī kay, dī Ruuh-Pesē fa tah don hen koyyi Koope ra. Daa ri tah yen na dēekú Koope, yen wone sun tih : « Baap* ! »

¹⁶ Dī fi Ruuh-Pesē teeḅpe yen keeññi yen bitī sah yen koyyi Koope.

¹⁷ Hém yen koyyi raa kay, kon yen ay naa lah iña gap Koope bēewí rē. Yeni Kiristaa nay waa boke, ndah yeni ñéerúu coono fi raa kay, yeni nay boke ndami.

Ndama na ac fīi rē

¹⁸ Mi nar cēldē' sūfúñ fē homuu yen woteh bee a ndama nay yen teeḅe Koope fayū raa, wēerté sē' bitī sūfúñ fē yin neh.

¹⁹ Nagajek, yii Koope sakke ri bēéḅ sesoh wahtaa nay teeḅee Koope koyyi ra,

²⁰ ndah Koope pañke níi iña feey fi bee bēéḅ madlay di wad' waa mada koon. Dī bitī neh daa

* **8:15 8.15** Bíníyú *Abbaa, Baap*. Abbaa : Daa ri : Baap di wonadi yēwúdcfē.

wa fahuu baaha, Koope daa bek wa na. Di filiɓ fi baaha béeb yaakaar ee na.

²¹ Daa ri biti ay tíl nii iña sak Koope yaa ra, ay múclú sañ-sañi yahoha ham wa ñaam ra, wa bok laha nay lahee koyyi Koope affi wa ra, a ndami wa.

²² Yen yúhúté bín fë nii a tígë homuu yen bee ra bitih, iña sak Koope ra ee ínú rë ndah mok ti belii lowa ham habo nen.

²³ Teyay waa na donj dé', yen fa liilu Ruuh-Pesɛɲ fa déb iña ona' Koope ra, yen ee ínú keeññi yen ra yen na sehu biti Koope múcël faanni yen, dī haba' yen koyyi.

²⁴ Yen múcúté, ndaa mújí baa yen sehuu ri a yaakaar. Yaakaari olute, deef yaakaar neh ! Daa nay yaakaare yii olute nii wocce ?

²⁵ Yen yaakaarun yii yen oluy ri raa nék, yen ay mún yen seh !

²⁶ Ti daaha nen, doolii yen tasa' raa, Ruuh-Pesɛɲ ac habra'i yen, ndah yen yíih deé warun yen daga' ra. Di fi Ruuha nék daa na íin, dagid yen daɲi fí yúhté biti lahay búgí mín won iti fi.

²⁷ Di fi Koope nék, dī fa na ot yii hom keeñ ra, yúh yee faha' Ruuh-Pesɛɲ ra, ndah Ruuha daa na dagid béewí Koope daɲa Koo faha' ri ra.

²⁸ Yen yúhúté biti béewë fahuu Koope te ri dëekké wë nda wa bok yee níɓ dī rë, yii mín wëe kat béeb Koope ay paɲ nii wun waa na.

²⁹ Yee tah yii baa ra biti Koope maañcee waa tanis, falte wa fi yaaha nda wa manna' Koohi wa hen koyyi ndín, nda dī fi Koy ka hen saawa filiɓ faam fi gaani.

³⁰ Bëewë Koope maañ waa fal ra, dī dëekké wë ; yee dëek dī rë, dī haba'te wa bëewí júbúté ; yee dī haba' wa bëewí júbúté rë, dī onte wa ndam.

Faha'a faha' yen Koope ra

³¹ Kon yi nay habu woni bah ? Koope ñéerëey a yen a ? Kon daa mínël yen yin ?

³² Di fa tìl nūi yera'te Koohi sah-sah, hawute húl ndah yen béeb rë, dī ii yen on yin kay béeb ë ?

³³ Daa nay yabe bëewí Koope daa tanis wa yin, wa fa Koope haba'te wa bëewí júbúté nūi wocce ra ?

³⁴ Daa kaañ yen aattiya' on yen padɗah ? Lahay bëyí mín dī, ndah Yéesú-Kiristaa húlté, tikké sun dī kèlluté búudé, saañce hëbís Koope, hompe ya'i ñamaa fi, na ɗagid yen.

³⁵ Yi daa mín yen bísë' a faha' a faha' yen Kiristaa ra ? Di kofeel ki keen sun fi yen mbée dúm keeñ aa yih ? Di mok ya' ow mbée yaaɓ aa yih ? Di ñak, mbée iñi ñínní yen mín nëe teem, mbée húl ëe yih ?

³⁶ Bíníyuté Téerëe bitih : « *Fu tahte dala'te baaɓ nūi na'a haal, fun oluu húlë në. Bëewë habuu fun harri suu kúɗ hap húl.* »☆

³⁷ Ndaa di mín dīi man béeb, bëe' faha' yen ɗa tahte yen daa ɓagu fap.

³⁸⁻³⁹ Ahañkay, wëerté së' biti lahay yii mín yen bísë' a faha'a faha' ri yen ra : kúl kē neh, pesa neh, malaaka ya neh, mbínéeffë sun lahu sañ-sañ ra neh, iñi leegi neh, iñi ac ayo fayu neh,

doole ya sun neh, yee feey neh, yi mín wëe hen bééß neh, mbínéef yínë sah neh. Lahay yii mín yen bísë' a faha'a faha' yen Koope ñéyídté rí Yéésú-Kiristaa Yíkíi yen na ra.

9

Koope a bëy Israyella tanis dī ra

¹ Yee na saañ mi wone bee ra kaah. Ma na feleh ndah mi non Kiristaa na. Ruuh-Pesen fa na nííd sē' rē a yee on so' nuf so' ra seedeyute baaha.

² Mi lahte yii misikke so' keeñ so', misiga kaa'a'te soo yeris.

³ Wuti Koope alak so', bísë' sē' a Kiristaa sah ndah mújí koy-yaayyee ke so' funi wa boku heet dā koon, mi tahte.

⁴ Daa wa bëy Israyel : Koope daa tanis wa wa henute koyyi, teeßpe wa ndami, pokke i yin caak hanndal ki ßani wa, yedte wa Kootaa, teeßpe wa dee nay rii jaamiyuu ra, gappe wa iña nay ri wa pagire ra.

⁵ Wa coosaanuu caaccee filoon húmú tanis Koope ra ; te Buura Koo fal ri ra aya' ri hente ow ra, non heedi wa, dī fa Koope ra te paa' bééß sun dā. Yen dékúun símí faraah. Démiin !

⁶ Mi homay woni biti Koope pagay yee gapa' ri ra dé' ! Panke ri naam, ndaa koyyi Israyel neh bééß daa nonu heedi kah-kah fi Israyel ;

⁷ hen sédí Abraham rek taheh Koope haba' bëyí baaha sédí kah-kah fi Abraham, ndah Koope won Abraham tih : « *Tala gap mi ro ra ay dūhée Isaak na.* »☆

⁸ Baa daa ri bitih : séttée ké Abraham límúu di pagad' yaal a beleb ra béeb neh daa koyyi Koope, yee límúu gapa'a gapa' Koope ra daa koyyi kah-kah yi Koope.

⁹ Yee gapa' Koope ra daa ri beh : « *May nimil faamu wahtii bee kúrkí, te ay deef belebu Saara lah koy yaal.* »☆

¹⁰ Koope teyay baa kep. Koyyi ana yi Rebekaa☆ daa húmú boku boffa yíně neh a ? Boffi baaha dī Isaak fa daa ciffi yen dā neh a ?

¹¹⁻¹² Tunka húmú síis, ndaa balaa wa límú níi wa paŋ yin wun mbée yin bos, Koope won Rebekaa tih : « *Bahaa nay hene súrgúí ñéedě.* »☆ Don ot Koope paŋ yii bah, biti dī tansa' ow iñi wunna paŋ dī ra neh, ndaa ri tansa' bée' neb dī ra nda yee koloh rii paŋ ra tǐlé saye.

¹³ Bíníyúté Téerée bitih : « *Mi faha' Yakop, mi kaa'a'te Esawuu.* »☆

¹⁴ Kon leegi yi nay habu woni bah ? Koope paga' iñi júbëy è ? Mi yaakaaray ri !

¹⁵ Nagajek dī húmú won Mëyíis tih : « *May yérmé bëyí neb so', may teebe naa'-keeñ bëyí neb so'.* »☆

¹⁶ Kon baa ñeyaay yee faha' ow ra, ñeyaay gëergëerlëhí, Koope daa na teebe' naa'i keeñ kep.

¹⁷ Di bíníyúu rí Téerée, Koope won buuri Ésíp tih : « *Fu ot mi tēekíd dē fu hen buur biti kep mi*

☆ **9:9 9.9** Saame Dalaana 18.10 ☆ **9:10 9.10** Saame Dalaana 24.1-67 ; 25.19-26 ☆ **9:11-12 9.11-12** Saame Dalaana 25.23

☆ **9:13 9.13** Saame Malasi 1.2 ☆ **9:15 9.15** Saame Kolohi koyyi Israyel Ésíp 33.19

ñeya' d'oo na mi teeḅa' doolii so', a biti tii so' hen lëyëṇ feey fa béeb. »☆

¹⁸ Kon, di na teeḅa' Koope naa'i keeñi bëyi neḅ dī, dī súhlë' keeñ bëyi neḅ dī ḁaaha.

Haayi keeñ Koope a naa'i keeñi

¹⁹ Ñakay ow mín sëe won bitih : « Laha' ḁaaha raa kay, dī lahte yii wona ri yen a ? Daa mín kaa' paṇ yii faha' Koope ow na ? »

²⁰ So' may wone bëyi baa tee : daa fu wa ní fu tíkée Koope af te fu ow kep ? Yaad' mín won bëe' moloṇ dī ra biti dee yugusuu ri ra neḅaay ri a ?

²¹ Yugusoh yaad' mín paṇ yii neḅa' ri dépëh, te di filiḅ dépëhí yaaha, dī mín nëe moloṇ yaadi ay laasu a yaad' kay dee rek neh a ? ²² Kon Koope faha' teeḅa'i haayi keeñi a teeḅa'i katani daa tah dī hom yii maañce na mújíd' bëewë keeña haay wa ra, wa fa cagute saṅku ra.

²³ Daaha, Koope faha' teeḅi bëewë ndami gaani, wa fi bëewë keeñi naa' waa na ra, wa fa cagute bok ndami baaha ra.

²⁴ Bëewí yaa wa yen fa dī dëek wë rë ! Di dëekëey filiḅ fi yëwúddë kep, dī dëekë' filiḅ yëwúddë a filiḅ heetti kayya bal.

²⁵ Daa ri yee won dī filiḅ Téerëe bíní yonente Oose ra bitih :

*« Bëewí húmú henuy bëewí së',
may waa wonee bëewí së',
te bëewë húmú fahaay mi keeñ so' ra,*

may waa wonee yee faha' mi keeñ so' nū faha' ra. ☆

26 Tígē nē húmú wona' mi wa bitih :

“Don bëewí sē' neh” ra,

wa ay dëekúu koyyi Koope fa na pes da. » ☆

27 Di fi yonente Isayii nék húmú béyídté uni wonte yii lenke bëy Israyel na won tih :

« Caakuu bëy Israyel nū ti peppi feey fa búk kısı nen,

bëewë nay múcé filib fi wa ra ii mit yin ;

28 ndah Koo-Yíkëe ay paŋ yee won dī ra

dëe luk dīi gaawa' ra feey fa,

te ay waa paŋ béeb. » ☆

29 Di fi yonente Isayii húmú maañcee won bitih bal :

« Koo-Yíkëe Kélfii gaana helay i ow tali yen koon, tin yen ay made ti bëy Sodom a bëy Gomoor koon nen. »* ☆

Yëwúdfë kaa'uute yúhí Uni Neba

30 Kon leegi yi nay habu woni bah ? Heetti kayya saamuy júb íllí Koope ra, Koope haba'te wa bëewí júbúté íllí, ndah ngémí wë !

31 Bëy Israyella húmú ñee'uu Kootaa na saamu júb faraah íllí Koope ra nék, liiluy yee na sehu wa Kootaa ra.

32 Baa haala' yih ? Haala' biti kep wa saamuy ñeya' ngémë nda wa júb íllí Koope. Wa tíkú yaakaari wa biti koon iña na pagu wa ra daa nay

☆ **9:25 9.25** Saame Oose 2.25 ☆ **9:26 9.26** Saame Oose 2.1

☆ **9:28 9.28** Saame Isayii 10.22-23 * **9:29 9.29** Sodom a Gomoor : Wa ginni Koope húmú muuyilte wa. Saame Dalaana 19.23-28.

☆ **9:29 9.29** Saame Isayii 1.9

tahe wa júb illí Koope, wa anutee keen sun fi «
la'a na kabina' » ra,

³³ daa ri bee bíníyú Téerëe rë bitih :

« Ëlsí ! Mee yíp la' Siyon ra,

la'i na kabina',

la'i gaani na kéendë',

ndaa bëyí fí gém díi na, fii sopoh. »☆

10

¹ Koy-yaayyi yeh, yee faha' mi keeñ so' te daa
yee na ñan mi Koope ra, daa ri biti yëwúdfë
múc.

² So' mi mín wëe seedeyid' biti wa pokuute
Koope na níi pokoh, ndaa wa yíih waala.

³ Wa yíih yee tah Koope na haba' ow bëyí júbpé
rë, wa anutee saamid' affi wa waali wa. Daaha,
wa kaa'uute ñee waala ñad' Koope na tah dí
haba' ow bëyí júbpé rë.

⁴ Kootaa yímë' bee aya' Kiristaa ra, te bëyí fí
gém dí fi baa na béeb, Koope ay rii haba' bëyí
júbpé.

Bëyí gém Yíkëe béeb ay múc

⁵ Mëyíis húmú bínité yii lenke júbí kola'
Kootaa, won tih : « Bëyí fí ñee túuyë' yí Kootaa,
Kootaa ay on bëyí baa pes. »☆

⁶ Ndaa júbë kola' ngém rë won yii beh : «
Ngana won nufu bitih : “Daa nay lawe sun-Koo
?” »☆ Baa mada' biti bëyí baa faha' biti Kiristaa
cép feey nen.

☆ 9:33 9.33 Saame Isayii 28.16 ☆ 10:5 10.5 Saame Tali Léwí
18.5 ☆ 10:6 10.6 Saame Nérís Kootaa 30.12

⁷ Di wonaatte bitih : « *Ngana won biti bal : “Daa nay cépé gin bëewë húlú rë ?”* »☆ Baa mada' biti bëyi baa faha' kèllí Kiristaa búudé nen.

⁸ Júbë kola' ngémë rë won yii beh : « *Una ee hëbísú, dî ee búkú te ri ee keeñu.* »☆ Uni baa daa ri Uni ngémë na waariyu fun ra.

⁹ Bëyi fí can fii bëewë béeb, haan búkí won biti Yéesú daa Yíkëe te ri gém keeñi biti Koope kélídté rí búudé, bëyi baa ay muc.

¹⁰ Gém ee keeñ, te Koope haba' ow bëyi júbpé ngémí ; bëyi fí gém fay rii dúhré dúhré búkú, te bëyi fí pan dî, Koope ay rii mucël.

¹¹ Bíníyuté Téerëe bitih : « *Bëyi fí gém dîi na, fii sopoh.* »☆

¹² Daaha, yëwúddë a heetti kayya béeb yínë : wa béeb daa boku Yíkëe fë bëyi fí dëek dí béeb dî tiil ro, baah doo na nîi baah ra.

¹³ Nagajek, bíníyuté bitih : « *Bëyi fí dëek Yíkëe béeb ay muc.* »☆

¹⁴ Ow ay rii dëekée dí nék te gémëy rí ? Ow ay rii gémée dí te kèllëy ow na won dî ri ? Ow ay rii kelee díh te waariyuy ri ?

¹⁵ Ay waareyuu díh te lahay bëyi wolute yii baaha ? Bíníyuté Téerëe biti neh : « *Aya na ayu bëewë kúrú Uni Neba ra daa neb yeel !* »☆

¹⁶ Ndaa bëewë béeb neh daa ñeyu yee won Uni Neba ra. Isayii won tih : « *Yíkëe, daa gém yee wonu yen ra ?* »☆

☆ **10:7 10.7** Saame Nérsí Kootaa 30.13 ☆ **10:8 10.8** Saame Nérsí Kootaa 30.14 ☆ **10:11 10.11** Saame Isayii 28.16 ☆ **10:13 10.13** Saame Suwel 3.5 ☆ **10:15 10.15** Saame Isayii 52.7 ☆ **10:16 10.16** Saame Isayii 53.1

17 Kon gém beyuu yee na síkírèh ow una na waariyu ra, te una daa waaraa na waariyu Kiristaa ra.

18 Leegi mi meela' yii beh : Yëwúdfë keluuy Uni Neba keloo a ? Añcaŋ wa keluute ri ee ! Ndah bíníyúté Téerëe bitih :

« *Unna líiwëlsë'té feey fa béeb, te tígí teem ow feey fa béeb kelohte wa.* »✧

19 Mi meelaat yin kay : wona laday affi bëy Israyel lado a ? Añcaŋ débéenë, Mëyíis bíní Téerëe bití Koope won tih :

« *May paŋ nú don fi bëewí së', don eeñja' bëewí heedi wa tikkiyay, keeññon haay heedi bëewí yúunúuy.* »✧

20 Isayii tíkèhté në, kaañce ní bíníté Téerëe bití Koope won tih :

« *Bëewí në húmú sëmíh së' olute so', mi feeñiyohthe bëewí në húmú méelíh së'.* »✧

21 Ndaa yii lenke bëy Israyel na, Koope won wa tih :

« *Mi heenke ya' so' ma na dëek bëewí së' baabin ní elgin, wa kaa'uute keloh, wooñnjuute.* »✧

11

Koope yedday bëy Israyel

1 Kon cëe mi meelaat yin yínë kay : yaha ñaaha raa, daa ri bití Koope yerisse bëy Israyel bëewí ë ? Mi yaakaaray ri ! Moo so' mi bee mi

✧ **10:18 10.18** Saame Kañaa ya 19.5 ✧ **10:19 10.19** Saame Nérssi Kootaa 32.21 ✧ **10:20 10.20** Saame Isayii 65.1 ✧ **10:21 10.21** Saame Isayii 65.2

bëy Israyel ee ! Mi coosaana' Abraham na, mi non tali Bensame ee !

² Koope yedday bëewée ké rí dī maañ waa tanis dā dé' ! Don yúhú yee bíníyú Téerëe, na hëwrë' yonente Éelí bëy Israyel a Koope ra maan ? Di húmú won tih :

³ « *Yíkëe, wa hawute yonente yu húl, horsuute ilíyyë na hawruu fu ra. Daa mi tas ee kut te wa ee fahuu begi ñiin sè' feey ra.* »☆

⁴ Koope lof ri yi nék ? Koope won dī tih : « *Mi yefidte af so' ow júnñi paana (7.000), daa wa bëewë mësduy yekid ala fa na wonuu Baal ra.* »☆

⁵ Ti daaha nen bal, di jamanaa homu yen woteh bee ra, tasse bëewí caakuy, yi fí yúhté bití mali Koope daa tah wa tansu.

⁶ Mali Koope tah wa tansu raa kay, kon wa tansuuy bití wa pagu ñni wunte. Yaha baa koon deef mala tah wa tansu ra mal neh !

⁷ Yen ay wone yi kon ? Ow caak di bëy Israyel liluy yee na húmú saamu wa ra. Yee fu yénké bití Koope daa tanis wa ra kep daa lilu ri. Wa fi kayya nék, keeññi wa súhruté

⁸ ti di bíníyúu rí Téerëe nen bitih :

« *Koope túlilté affi wa :*

dappe illí wë,

dappe nuffi wa,

nú a woteh. »☆

⁹ Di fi Dawit won ti bal :

« *Looni wa yaha fíir waa na,*

yaha fíirí ñaallu wa,

☆ **11:3 11.3** Saame 1 Buurra 19.10, 14 ☆ **11:4 11.4** Saame 1 Buurra 19.18 ☆ **11:8 11.8** Saame Nérsí Kootaa 29.3 ; Isayii 6.10

*yaha la'i na kéendë' waa na,
nda Koope daan wa.*

¹⁰ Koope dapa illí wë toñeh wa ay ole.

Di dékëe séfí wë yii bítté níi bít. »☆

¹¹ Mi meela' yin yínë : Kabinuu yëwúddë rë, wa kabinuu nda wa keen hom daaha faraaah aa yih ? Mi yaakaaray ri ! Ndaa nék, Koope ñeya' tooñi wa múclí heetti kayya nda wa fi yëwúddë bosa' heetti yaaha íl.

¹² Af tooñi yëwúdd caak daa tooñu ri, tah bëewë feey fa lah iñi wunte, keena keenu wa ra tah heetta béëb lah iñi wunni gaante raa kay, kon ay lah iñi wunni lukki gaan biti wa non mújë níi mit sèk !

Mújí heetti kayya

¹³ So' mi won ñon na leegi ñon fa yëwúdd neh ra : daa mi apootari bëewë yëwúdd neh ra, te légéyë yed so' Koope ra, mi bek ri keeñ so'.

¹⁴ Don ot mi bek ri keeñ so', mi faha' biti bëy heedi fun bosa' ron íl, nda lah yi múc waa na.

¹⁵ Nagajek, húmú yedda' Koope yëwúddë rë, heetta feey béëb a Koope júbúuté. Koope tahaat wa raa, yi nay lahe nék ? Baa daa ri kola' kúl kē nimil pesa neh a ?

¹⁶ Koope jébélú buñ mbúurú rëe, deef mún më yugusuu mbúurëe rë béëb selate neh a ? Koope daa lahaa níillí kilka raa, ya' ya yii neh a ?

¹⁷ Heedi Israyel man ti tal ëlíifí hom meey, Koope lenne na i ya' nen. Leca' Koope ya' yi yaa ra nék, dí saam i ya' ëlíif-luuf, yi cëllúu a ñon fi heetti kayya, toka'te ya' yi ëlíifë hom meeya ra.

Leegi, don fi heetti kayya, don pesuu ñif ma hom níllí òlíífi baaha ra. ¹⁸ Ngënë héefi ya' yi òlíífe. Don neh daa kúru níllè, wa fi níllè daa kúru rën. Kon don lahute yii nay ron gaan-gaanlee a ?

¹⁹ Mín hen don won bitih : « Ya' yi òlíífe lecute nda fun toku tígi wè ! »

²⁰ Don won dī raa deef kaah. Gémeyë gémúy wè rē nék daa tah wa lecu ; te don, gémē gémú don da daa tah don hen gín tígē hómú wè rē. Ndaa ngënë gēen-gēenlíi nē múk nék ! Měytíi affon moytoo kay,

²¹ ndah Koope baalay yēwúddē daa ya' yi òlíífe meeya raa, lah don fi ya' yi òlíífe luufa raa, tahew ow won.

²² Èlsii deee naa'a' Koope keeñ a deee híin'e' rí rē : bëewë keenu ra, dī híinté waa na, dī ay naa'-keeñ don na bití don pokoh deee naa'a' rí keeñ ra. Henay bah, don bal don ay lecu ti ya' kilik nen.

²³ Te wa fi yēwúddē, wa koloh yee homuu wa ra wa gém rēe, wa ay nimilíru toku tígē hómú koluu wa ra, ndah Koope mín wēe tokaat.

²⁴ Don fi heetti kayya, don daa ya' yi tal òlíífi luufa lec Koope tokke tal òlíífe meeya ra. Don yúhúté bití baa yii yoobay ti lah maan ? Wa fi yēwúddē nék daa ya' yi tal òlíífe meeya. Koope ay waa lukee yoobpi tokaat tal òlíífe koluu wa ra na.

Múji bëy Israyel

²⁵ Koy-yaayyi yeh, mi faha' teeñon yee waay Koope te ow hómú yéeh yin na ra, toñeh don ay habee affon bëewí ñaañute : hatin yínē di bëy

Israyel keeñni wa ay sùhé sùhë níi bëewë nay múcé heetti kayya ra béeb non bëewí Koope.

²⁶ Daaha, bëy Israyel béeb ay múc, ti di bíníyúu rí Téerëe nen bitih :

« Sëmlëhë ay d'úhëe Siyon,
d'i ay nís séttí Yakop
kaa'ni Koope fa homuu wa ra.

²⁷ Baa daa yee nay mii poke hanndal ki funi wa ra bití mi yahti waa nísí'f bakaad'di wa. »☆

²⁸ Wa yíirúun kaa'a kaa'uu wa tahi Uni Neba raa, wa homuu kaa'oh yi Koope te baa daa yee wun don na ra ; ndaa wa yíirúun bití Koope tanis wa tanso raa, deef wa lísúu fahuu ndah caacci wa.

²⁹ Koope na naafeh yee liil rií ona' ra, te na líkëh bëewë d'i dëek wë rë.

³⁰ Don húmú kaa'uute ñee woni Koope débëenë ; ndaa leegi don liilute naa'i keeñ Koope af bití yëwú'ddë kaa'uute ñee woni Koope.

³¹ Ti daaha nen, wa kaa'uute ñee woni Koope leegi, nda don liil naa'i keeñ Koope, te wa fi yaaha bal mín liil naa'i keeñ Koope leegi.

³² Nagajek, Koope daa bek bëewë béeb kaa'a'i baaha, nda ri tee'f wa béeb naa'-keeñ.

Koope daa mit kañ

³³ Koope lahay man kan ! Dee naa'a' ri keeñ a dee ñaaña' ri a dee laha' ri ham-ham ra lahay teem ! Daa mín poysa' yee ham ri bití ay page ri ra ? Daa mín yúh yee waay d'i ra ?

³⁴ Bíníyuté Téerëe bitih :
« Daa yúh nuf Yíkëe ?

Daa mín dīi baat nuf ? » ☆

Bíníyúté bití bal :

³⁵ « *Daa yed dī yin*

nūí rí wadti yíníl bëyí baaha ? » ☆

³⁶ Iña béeb dúhë' dīi na, daa ri tah iña béeb lah, iña béeb homid dī. Koope laha ndam dee nūí kiri fi karih ! Démíin !

12

Di wadti pesuun ílí Koope

¹ Koy-yaayyi yeh, Koope daa teeβ don naa'i keeñi baa raa kay, so' mi dan don bití don jébél affon Koope, peson hen sarah dīi na, sarahi neba'te ri. Baa daa ac jaamiyohi kah-kah fa lahru ron ri ra.

² Ngënë ñéyí kotti bëewë öldúníi beh, yédíí Koope kom don níβ has, lofis don. Tígí daaha, don ay mín yúhsë' iña faha' Koope ra : yii wunte, yii neba'te ri a yii ñeete waal nūí ñee.

³ Mala on so' Koope ra daa tah mi na won ow fi ow don na béeb tee : ngënë tíkí affon tígí don lahuy na. Don kay, ñée'íi rí di teem ngémë on Koope ow fi ow béeb don na ra, don yúh affon.

⁴ Yen lahuu faan yínë kut bi laha' i cér caak neh a ? Cérrí yaa nék bokuy iña na pagu wa ra.

⁵ Ti daaha nen, caakuu yen níi, yen béeb yen tokalsuu tokalsoo nona nonu yen Yéesú-Kiristaa na ra, yen henute faana yínë.

⁶ Ow fi ow yen na béeb Koope onte ri yee mín dí rë bi bokaay a bi moroomi. Bëyí fí onu bití fay

léhíné unni Koope, fu wadtee rii paŋ tíkēh sun fi ngémě.

⁷ Běyí Koope on dī doolii habraa ri ow, paga ri. Běyí Koope on dī mín yēeddě', paga ri.

⁸ Běyí Koope on dī mín on ow doole, paga ri. Běyí Koope on dī mín ona', onaa dī teem na. Běyí Koope on dī kěllēh i ow, pagaa ri wun. Běyí Koope on dī teeḑ ow naa'-keēñ, pagaa ri a sos-keēñ.

⁹ Běyí faha' moroomi, fahaa ri keeñi. Kēe'íi yin bos, ḑon pokoh yii wunte.

¹⁰ Fēhěnti hanndal kon ti i koy-yaay nen. Ow fi ow ḑon na bēēḑ saama biti daa lukaa yed moroomi cér.

¹¹ Lah héní bēewí sawoorute ḑon banti tídēh, ḑon hen bēewí nuffi wa a keeññi wa bēēḑ homa' yee na pagu wa ra, ḑon légyíḑ Yíkēe.

¹² Keeññon sosa laha lahu ron yaakaar ra. Kofeel keen sun fon, lah mújǐ. Lah dékíi ḑaŋ Koope faraah.

¹³ Lah hēbíríi bēewí Koope ya sohluu habra' ra, ḑon tooppitoh bēyí ac faamon di mínúu ḑon dī bēēḑ.

¹⁴ Dégí Koope barkel bēewě nē moklu ḑon ḑa ; ngēnē fēhíi biti wa alkoh, dēgírí wē ḑagirow.

¹⁵ Ow hom neḑ lah dēefrí rí nē, ow hom nakare ḑon deefíḑ dī na bal.

¹⁶ Lah kéldíi filiḑ fon. Ngēnē héní bēewí yégúté affi wa, héní bēewí bítlúy pesi wa. Ngēnē hēbíi biti ḑon yúhú bēēḑ.

¹⁷ Ow paŋ ḑon bos, ngēnē nímílí rí rí. Lah cēgí paŋi yii fu yéŋké biti bēewě bēēḑ oluun dī wun.

18 Pëgí béeb níi doni bëewë béeb pesa' jaamma hanndal kon biti mín hen.

19 Don fi kooyyee ke so' faha' mi ní faha' ra, ngënë yíllíí affon, yéddí Koope neebid' don, ndah Koo-Yíkëe wonte Téerëe bitih : « *Daa mi nay yíllíré, daa mi nay yínlé yii paŋ ow bal !* »☆

20 Wonute Téerëe biti bal : « *Kaa'ohu yaab raa one ri ñam ; dī sifiroh raa one ri han. Fu paga' ri dāaha raa, man biti fu yīn dī gél af nen.* »☆

21 Ngënë tēhí biti bos luk don doole. Don kay, hēbí paŋ wun don luk bos doole.

13

Koope daa na yera' nguur

1 Koy-yaayyi yeh, ow fi ow béeb wadtee yed' bëyí hompe nguur ka béeb cér, ndah nguur ki ot fu béeb Koope daa na yera' ri, te daa ri na tík ow nguur.

2 Kon bëyí fí kaa' ñee yii won bëyí non nguur, ðeef kaa' yee tík Koope ra ; te bëyí fí paŋ yii baaha, ay daanu.

3 Nagajek, ow lahay yii ay rii neehe bëyí ee nguur, hém henay bëyí fí paŋ yin bos. Ow faha' biti neekeh bëyí ee nguur ka raa, wadti paga yin wun dī símú,

4 ndah dī fi bëe' hom nguur ka ra légéyíí Koope, nda bëewë homa' jaamma. Bëyí paŋ yin bos dāa nék, wadtee rii neeh, ndah dī lahte sañ-sañ daana', te ri paga' ri dāaha. Koope daa nah ri légéyí baaha, teeɓa'i neebi sun fi bëe' paŋ bos ra.

☆ 12:19 12.19 Saame Nérsí Kootaa 32.35 ☆ 12:20 12.20 Saame Lééh yē 25.21-22

⁵ Yii baa daa tah don wadti ñee iña na wonu bëy nguur ka ra. Don ii rii paga' biti kep don banti daanu, pëgí rí nda affon took.

⁶ Yii baa daa tah bal, don na yeruu túm ndah bëewë homu nguur ka ra Koope daa tík wë në te wa ee pagu légéyí wë rë.

⁷ Yii don lahid di ow béeb, yínlí rí rí : bëyí don wad dii yed túm, don yed di ri ; bëyí don wad dii yed juuti, don yed di ri ; bëyí don wad dii on cér, don on di cér ; bëyí don wad dii síkirëh, don on di nuf.

Yii lejke fahanta'

⁸ Ngënë lëhirí ow kabut, henay faha'a wad hanndal ki doni moroommon ra. Bëyí faha' moroomi, deef di ñeete yee faha' Kootaa ra.

⁹ Ndée nagajek túuyë' yí yee won bitih : « Ngënë mësú njaaliyoh, ngënë mësú bëem ow, ngënë mësú loh, ngënë mësú bos il yii moroomon daa laha' ri »☆, a túuyë' yí kayya béeb, tee'uu túuyë'í yínii beh : « Di fahuu ron affon, lah fëhú moroommon daaha. »☆

¹⁰ Bëyí fí faha' moroomi, na pageh ri yin bos yínë sah. Kon bëyí faha'te moroomi, deef di ñeete yee faha' Kootaa ra.

Dee nay sehuu nimili Kiristaa ra

¹¹ Lah héní rí daaha, ndah don yúhú wahtaa homu yen da : wahtaa lahte, yúuní ! Wahtaa nay yen sëmlée Koope ra baattee yen leboh. Di maday a bee anuu yen haal ngémë rë.

☆ 13:9 13:9 Saame Kolohi koyyi Israyel Ésíp 20.13-17 ☆ 13:9 13:9 Saame Tali Léwi 19.18

¹² Elga wulte, Koo ee saañ yíilé rë. Yen yeris iña na pagu ñúusë rë, yen ham ganaayya yed' yen Koope ra nda yen pesa' niiña.

¹³ Yen paŋ iñi lante ti iñi pagu na' nen. Yen yef mbumbaay, lukusid' han, njaaliyoh a yii tappe njaaliyoh béeb, iñë' a eeñja' ow.

¹⁴ Gënëeyíi Yéesú-Kiristaa Yíkíi yen, don banti tik nuffon pesa' yii neba' don don fa ow kut da.

14

Ow waray aattiya' moroomi

¹ Hëbii bëyi maanay ngémë a ya' ana filiɓ fon, don banti taasanta' wonni.

² Mín lah : bëyi bee ngémí on dī dī mín ñam béeb ; bëyi bee ngémí maaneh, ñama yii kola' gañcah kep.

³ 'Bëe' na ñam béeb dë waray heef bëe' na ñameh yii kúdté ñiin dë, te bëe' na ñameh yii kúdté ñiin dë waray heef bëe' na ñam béeb dë, ndah Koope hampe dī fi baaha bal a ya' ana.

⁴ 'Bëyi bi daa lah sañ-sañ nīi kénsée légéyi súrgíi henay bii ? 'Bëyi baa caŋ légéyi cagay na béeb, baa waal fi bani yíkíi ! Yíkëe ay rii habra' nīi dī caŋ na.

⁵ Mín lah : bëyi bee habaa biti lahte bissi luk bissi kayya lah solo, bëyi yínëe haba' biti wa béeb yínë. Ow fi ow waa na béeb yee ham dī ra, yaha bee kola' keeñi ra.

⁶ 'Bëe' haba' biti lahte bisi daa lukki lah solo ra koloh na béyri Yíkëe. 'Bëe' na ñam béeb dë koloh na béyri Yíkëe bal, ndah dī sīm Koope di ñama on dī ri ra. 'Bëe' na ñameh béeb dë bal, koloh na béyri Yíkëe a sīmí Koope.

⁷ Yen yúhún biti ow di yen na pesaay biti daa ri laha' afi, te ow di yen na húlëey biti daa ri laha' afi bal.

⁸ Yen pes daa deef yen pesuu béyrí Yíkëe, te yen húl rëe deef yen húlúu béyrí Yíkëe bal. Daaha, yen pes yen húl béeb Yíkëe daa laha' yen,

⁹ ndah Kiristaa húlté kolohte búudé, nda ri hen Yíkíi yee húlú a yee na pesu ra béeb.

¹⁰ Kon ow hom aattiya' koy-yaafi yih ? Di hom heefa' moroomi yih ? Yen béeb yen ay can fii Koope di aattiya' yen,

¹¹ ndah bíníyúté Téerëe bitih :

« Di tii so' mi Koo-Yíkëe fë na pes da,

mi won tee :

bëewë béeb ay yek fii së',

te ow fi ow waa na béeb

ay haan búkí won so' biti daa mi Koope. »☆

¹² Daaha, ow fi ow yen na béeb ay wonid afi iña pan di ra.

Ow waray bek koy-yaafi bakaad'

¹³ Kon yen yeri aattiya' hanndal ki yen. Yen can biti yen banti kabin koy-yaayyi yen, yen ban waa bek bakaad'.

¹⁴ Nona non mi Yéesú-Yíkëe në rë tahte níi wëerté së' biti lahay yii sobete ñam. Lah bëyi fi ot biti yii bee sobete ñam raa nék, deef sobe ñam dii na.

¹⁵ Hena biti ow ay ñame yii ay misik koy-yaafi raa, deef di teeɓay ri biti di faha'te ri. Af yii ñamuu ñamoo waray tah ow sanjku koy-yaafee ke ri Kiristaa húlíd dí rë !

¹⁶ Wuti ow ot biti yii bee wun dñi na raa, dñi banan on ow kay íl wonaa ri bos sun fi yii baaha,

¹⁷ ndée Nguur ki Koope dñi yii lenke ñam neh, yii lenke han neh ; dñi júb, pesa' jaamma a sos-keeñ, te Ruuh-Pesen daa na ona' wa.

¹⁸ Bëyí fi ñeya' tal Kiristaa dñaha, ay neba' Koope, te bëewë ay rii laase laaso rek.

¹⁹ Kon, yen saamun yii ay kúré jaamma, yii ay baate ngémí ow fi ow yen na béeb.

²⁰ Af ñam banay tah ow yah légéyí Koope. Lahay yii sobete ñam naam, ndaa ñam yii ay beke koy-yaafu bakaad wuneh.

²¹ Yee wun dñi daa ri biti ow moytoh ñam bo', han béeb a yii mín dñi hen béeb, yaha biti ay beke koy-yaafi bakaad.

²² Yee gém ow di iñyaa ra daal, teya hanndal ki bani Koope. Lahte sos-keeñ bëyí sídëey yin yee haba' ri biti wun dñi.

²³ Bëyí fi homa ñam yin nék wone nufi nda yaa sobete mbée sobeyay, Koope daante ri ndah yee na pañ dñi ra tikëey ngém. Te yii pañ ow béeb tikëey ngém rek, deef bakaad.

15

¹ Koy-yaayyi yeh, yen fa maanu ngémë rë, yen wadti habruun bëewë maanuy ngémë rë habroo, yen banti saam yii neba' yen.

² Ow fi ow yen na béeb wadti saama yee neba' moroomi ra bi ay rii lahid njiriñ, baate ri filiñ ngémë.

³ Kiristaa mësëy saam yee neḃa' ri ra, ndah bíníyúté Téerëe bitih : « *Solla yulid' d'oo na ra, daa mi na macoh wa.* »✠

⁴ Iña mësí bíníyú Téerëe rë béeb, saamu yëeddí yen. Daa wa tah yen na mújú, yen na lahu doole, nda yen lah yaakaar.

⁵ Koope fa na tah bëewë múñ na on wa doole ra, ona ron don ñee kotti Yéésú-Kiristaa don kéldë' hanndal kon.

⁶ Hen daa raa don béeb don bok nuf, don ñéerë' una yínë don kañ Koope, di fi Boffi Yéésú-Kiristaa Yíkíi yen.

⁷ Kon hëbëntíi hanndal kon a ya' ana ti di haba' ron Yéésú-Kiristaa nen, nda bëewë kañ Koope.

⁸ Mee ron won da ee biti Yéésú-Kiristaa hente súrgíi yëwúddë pañi iña gap Koope caacci wa, teebi wa biti yii won Koope béeb pañ di.

⁹ Di acce feey fa bal nda heetti kayya kañ Koope di naa'i keeñi ti di bíníyúu rí Téerëe bitih :

« *Yii baa daa tah may roo kañ filiḃ fi heetta, may roo yeek.* »✠

¹⁰ Bíníyúté Téerëe biti bal :

« *Heetta béeb kélíi don bíyëh a bëewí Koope !* »✠

¹¹ Bíníyëetúté biti bal :

« *Njëebí Koo-Yíkëe don fi heetta béeb !*

Këñí rí don fi bëy ëldúnë béeb ! »✠

¹² Isayii wonte bal bitih :

« *Sédí Yéssée ac ayo, di ay koloh cañ ílíf heetta,*

✠ **15:3 15.3** Saame Kañaa ya 69.10 ✠ **15:9 15.9** Saame 2 Samiyel 22.50 ; Kañaa ya 18.50 ✠ **15:10 15.10** Saame Nérsí Kootaa 32.43

✠ **15:11 15.11** Saame Kañaa ya 117.1

te wa fi heetta ay tík yaakaari wa dīi na. »☆

¹³ Koope fa na ona' yaakaar ra, ona ron sos-keeñ a jaamma ndah ngémën. Hen dāa raa, dī ñeya' doolii Ruuh-Pesen don líif del a yaakaar.

Bëewë tah Pool koloh ra

¹⁴ Koy-yaayyi yeh, wëerté sē' biti don baahute nīi tígí teem baah. Iña wadti yúhún dē béeḅ don yúhuté wē te don mínú líkínëntē' filiḅ fon.

¹⁵ Lahte ílíyyí ee filiḅ unna bíní mí don ḁa, mi wonte don wa bēñéet mi ḁapay na dara nérsí rēn iñi don yúhuté wē nīi wocce. Don ot mi hena' ri ḁaaha, Koope daa on so' mal

¹⁶ mi hente súrgíi Yéésú-Kiristaa, mi na légéy légéy seeyoh, mi na waare bëewë yēwúḁ neh ra Uni Nebi Koope, nda dī ñeya' ri Ruuh-Pesen wa hen bëewí, wa man ti sarahi neba'te ri nen.

¹⁷ Kon so' mi mín dama' légéyē na légéyíḁ mi Koope ra, ndah mi nonte Yéésú-Kiristaa na.

¹⁸ So' nék, mi lah yii nay mii wone raa, dī biti kep Kiristaa ñeya'te soo na yíssíḁté bëewë yēwúḁ neh ra Koope na, wa na pagu yee faha' ri ra kep. Di fi Kiristaa ñeya' soo na di won a pagad,

¹⁹ di kimtaanni gaante a iñi éemílē'té, a di doolii Ruuhi Koope. So' mi waariya' Uni Nebi Yéésú-Kiristaa ḁaaha tígí pay mi béeḅ, dala'te Yerusalem nīi deyi Ílírí.

²⁰ Di filiḅ fi baaha béeḅ mi cañ biti may waariyee Uni Neba ílíyyē ow kéllēy tii Kiristaa ra kep, nda ya' so' banti leḅ faam fi mi dalay ri.

²¹ Daaha, so' mi paga' ri ti di bíníyúu rí Téerée
rë bitih :

« *Bëewë ow wonay wa yii lenke dïi na ra*

ay rii ot !

Yee kéllúy ow na won woni ra

ay rii yúh ! »✠

²² Yii baa daa tah wonaa mi biti may ac ginon
béeb, lah yii kaa' so' mi ac.

Waaji Pool baaɓ Rom

²³ Hente kíillí caakke ma na faha' ayi yérën.
Bee lahlay mi tígí waariyaa mi ginni yee leegi
ra,

²⁴ mi lahte yaakaari biti mi yahti saań Espaań
raa, may ñee ginon, mi lah i waal d'on na daaha,
mi took a d'on níi keeń so' sos, d'on habra' so' biti
mi yahti saań gini bín fë.

²⁵ Tígë homa' mi bee ra kep nék, mi saań
Yerusalem komi bëewí Koope dín fë yii nay waa
habruu,

²⁶ ndah bëewí Koope di Maseduwaan a Akaay
caguute, négíruuté hélsí ay komu ñëkíɗɗë ílí
janii Yerusalem.

²⁷ Daa wa caguu biti wa ay rii paɗ naam,
ndaa wa lahru wa ri lahro ndah yëwúɗɗë gémú
Kiristaa na ra woruute a heetti kayya malli kola'
Koope na. Kon heetti kayya warutee waa hílíp,
habra' wa iña sohluu wa feey fi bee ra.

²⁸ Mi woc léjëntë'í sohlii baa níi mi kom wa
hélsí yaa raa, may kolee daaha mi beb waali
Espaań, mi ñeyaalooh ginon.

²⁹ Te mi yúhté biti mi ac ginon daa, may kúreelēh malli mitte sēk, yi kola' Kiristaa na.

³⁰ Koy-yaayyi yeh, mi dan don yii bee di tii Yéesú-Kiristaa Yíkíi yen a fahanta'a on yen Ruuh-Pesen ra : dēgírí sē' Koope hen ñéerē'í rēn a so' haa'a.

³¹ Dēgírí sē' nda mi múc ya' yi bēy Yúdée yē gémúy rē, don dagid so' bal nda bēewí Koope Yerusalem tah iña nay mii kúré dín fē rē.

³² Héníi rí daaha, nda neba' Koo raa, mi haala' ginon a keeñi sosse níi sos, te mi hom i waal don na daaha, mi hílsēh.

³³ Koope fa na ona' jaamma ra ñéerēe a ron béeb. Démíin !

16

Wodohi Pool

¹ Koy-yaayyi yeh, mi dénjéenté rēn koy-yaafi yen Febe*, di fa na légéyíɗ janii Sanjkere ra.

² Lah téhíi rí a ya' ana di tii Yíkēe ti di wad dīi pagaa bēyí hente bēyí Koope nen, te yii sohla' ri don na béeb don cagoh na. Di fi baaha, di habra'te ow caak níi luka' so' mi beh.

³ Lah wēddí sē' Pírísíl† a Akilaas, wa fa funi wa boku légéyérí Yéesú-Kiristaa ra.

⁴ Hílíbí sē' tahte wa talluu ñak ñíinní wē. So' neh kep daa ma na sím wē, bēy íllí jani yi heetti kayya béeb bal na símú wē.

⁵ Wēddí sē' bēy ílí janāa na tee'uu faam wa ra, don wodiid so' kooji so' Epaynet fa débpi gém Kiristaa na di deyi Aasi ra.

* **16:1 16.1 Febe** : Di ow beleb. † **16:3 16.3 Pírísíl** : Di gerek, biníyú deh : *Piriskaa*. Daa ri tii yíníi Pírísíl. Di beleb Akilaas.

⁶ Wëddí sē' Mari fa mok ðon na nūi mok ða.

⁷ Wëddí sē' mboko yi so' Andoronikus a Yuñaas, wa fa funi wa húmú kasu ra. Wa apootarri bëewë fahuute wa lool, te wa fi yaaha sah daa ðébuu sēe non Kiristaa na.

⁸ Wëddí sē' Ampiliyatus fa hen kooji so' ndah Yíkëe rë.

⁹ Wëddí sē' Irbee fa yeni boku légéyérí Kiristaa ra, a kooji so' Estakis.

¹⁰ Wëddí sē' Apel, ðí fa iña ñee ri ra teeða'te bití ngémí Kiristaa na kaah ra, a bëewë dékú faam Aristobul ra.

¹¹ Wëddí sē' mboko mi so' Erojon, a bëy faam Narsis fa nonu Yíkëe në rë.

¹² Wëddí sē' Tirifen a Tirifos fa moku légéyírí Yíkëe rë, a kooji so' Persis‡. Di fi baa ðal húmú mokke légéyérí Yíkëe.

¹³ Wëddí sē' Rufus fa Yíkëe tanis ri ra, ðon wodiid so' yaafi fa yaay soo na ra ðal.

¹⁴ Wëddí sē' Asenjkirit, Felegon, Hermes, Patrobaas, Hermas a koy-yaayya homu waa na ra.

¹⁵ Wëddí sē' Filolok a Súlí, Neere a koy-yaafi beleß, Olempas, a bëewí Koope ya homu waa na ra bëeß.

¹⁶ Lah wëdëntíi hanndal kon nūi wodanta'S. Bëy íllí janj yi Kiristaa bëeß na woduu ðon.

Líkinë millë' rë

¹⁷ Koy-yaayyi yeh, daa mi na ðan ðon ðí ee : lah mëytíi bëewë na kaa'uu iña yëeddu ðon ra,

‡ **16:12 16.12** Tirifen, Tirifos a Persis : Wa fi éeyë yë bëeß i beleß.

§ **16:16 16.16** Di ðaahi bëewí yaaha, wa yahti wodoh bëewë mboko yi wa mbée bëewë meeru wa raa, wa fëenúu wë fëenëe.

na darsuu bëewë gémú, na beku wa bakaad da.
Lah wúlí wë,

¹⁸ ndah bëewë madu daaha ra légéyírúy Kiris-
taa Yíkíi yen, wa légéyírú loo yi wa kep ! Nebi
búgë waa na a goneelli nebbi wa daa na nofuu
bëewë yúunúuy rë.

¹⁹ Bëewë béeb yúhúté biti don ñeyuu yii faha'
Yíkëe kep. Keeñ so' sosse don na lool, ndaa mi
faha'te biti don lah nufi yúhsúun don yin wun,
don lah nufi lante don tēwíh dara yii hente bos.

²⁰ Koope fa na ona' jaamma ra, leñ dakaya'i
Seytaane bet di kotton. Yéésú Yíkíi yen líhë rën
mal !

²¹ Timoote fa yeni boku légéy rë na wodoh ron
; mboko yi so' Lúsíyús, Sason a Sosipateer na
woduu don bal.

²² Tertiyus bal, di fa bíníyíd sē' unni yee ra, na
wodoh ron* di tii Yíkëe fë boku yen da.

²³ Gayus fa yef so' faami ra na wodoh ron. Di fi
bah, bëy ílí jaŋaa béeb hom tee'uu faami. Erasta
fa na yef hélsí gina ra na wodoh ron, a koy-yaafi
yen Kartus bal. [

²⁴ †]

Dañ millë' Pool ra

²⁵ Yen kañ Koope ! Di mín don on doole fili6
ngémë, ti dee wona' ri Uni Neba na waare mi ra,

* **16:22 16.22** *Tertiyus bal, di fa bíníyíd sē' unni yee ra, na wodoh ron* : Di gerek, bíníyú deh : *So' mi Tertiyus, so' fa bíní rën unni yee ra, ma na wodoh ron.* Bín fë, hom nú rëe di fi Tertiyus daa ri na bíníyíd Pool. † **16:24 16.24** *Bëewë húmú ñeyaatu unni yee bín fë wora'i wa bëewë rë, lahte na yi húmú bíníyú yii beh : Yéésú-Kiristaa Yíkëe líhë rën mal don béeb ! Démün !*

unna won yii lenke Yéésú-Kiristaa na ra. Uni baa teeɓa'te yee húmú maañci níɓ Koope te ow húmú yéeh rí rë,

²⁶ ndaa ɗi kúɗté rí niiña saw leegi. Ti di faha' ri Koope fa na ɗúméh rë, tééré yí yonente ya teebute ri heetta béeb nda wa gém ɗii na, wa ñee yee faha' ri ra.

²⁷ Koope fa kut daa yúh rë laha ndam faraah, ndami fí yúhté biti ay ñee'ee Yéésú-Kiristaa na ! Démíin !

Séréel Ndút: Unni Koope

Ndut: Séréel Ndút: Unni Koope (New Testament+)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ndut)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 16 May 2025 from source
files dated 16 May 2025

a3a1238b-9393-5875-a4c5-1d3f38537bfe